

Zaak-Boomsma

Arrondissementsrechtbank te Groningen
parketnummer: 18/062025-94
Datum uitspraak: 9 juni 1994
op tegenspraak.

VONNIS

van de arrondissementsrechtbank te Groningen, meervoudige kamer voor strafzaken, in de zaak tegen Gerardus Boomsma, geboren te Niedorp op 15 februari 1953 wonende te Amsterdam, [...].

Dit vonnis is gewezen naar aanleiding van het onderzoek ter terechtzitting van 26 mei 1994.

TENLASTELEGGING

Aan de verdachte is ten laste gelegd: dat hij op of omstreeks 06 maart 1992, althans in of omstreeks maart 1992, in de gemeente Groningen, in ieder geval in Nederland, opzettelijk de eer en/of de goede naam van Lodewijk Buma - die in de periode van 1946 tot 1950 gelegerd was in het toenmalige Nederlands-Indië tijdens de zogeheten politionele acties - heeft aangerand door telastelegging van een of meer bepaalde feiten, met het kennelijke doel om daaraan ruchtbaarheid te geven, immers heeft hij met voormeld doel aan Oebele Eildert Schaafsma, redacteur van het dagblad 'Nieuwsblad van het Noorden' in het kader van een interview voor een, in genoemd dagblad, te publiceren artikel - zakelijk weergegeven - medegedeeld: *'Kort na de oorlog schreven de communisten: 'Maak van onze jongens geen SS-ers.' Ik denk dat dat weerspiegelt wat er aan de hand was. Ze waren geen SS-ers, nee, ook al konden ze door de dingen die ze deden er wel degelijk mee worden vergeleken. Maar ze werden ertoe gedreven. Schoten ze niet, dan liepen ze de kans door een meerdere te worden neergeschoten. 'Befehl ist Befehl', 'de ondergeschiktheid is de ziel van de militaire dienst', en aldus aan die Buma ten laste gelegd dat hij zich - zakelijk weergegeven - had schuldig gemaakt aan gedragingen welke in het algemeen op één lijn te stellen zijn met gedragingen van de SS-ers in de Tweede Wereldoorlog, welke gedragingen - mede door hun omvang, systematiek en ideologische achtergrond - moeten worden aangemerkt als onvoorstelbaar onmenselijk;*

althans, indien terzake van het vorenstaande geen veroordeling mocht volgen, dat hij op of omstreeks 06 maart 1992, althans in of omstreeks maart 1992, in de gemeente(n) Marum en/of Groningen, in ieder geval in Nederland, tezamen en in vereniging met een andere, althans alleen, opzettelijk de eer en/of goede naam van Lodewijk Buma - die in de periode van 1946 tot 1950 gelegerd was in het toenmalige Nederlands-Indië tijdens de zogeheten politionele acties - heeft aangerand door telastelegging van een of meer bepaalde feiten met het kennelijke doel om daaraan ruchtbaarheid te geven, door, tezamen en in vereniging met zijn mededader, althans alleen, toen daar met genoemd doel opzettelijk in een geschrift, te weten in een artikel in het, in de gemeenten Marum en Groningen, in ieder geval in Nederland, verschijnende dagblad 'Het Nieuwsblad van het Noorden' van 6 maart 1992, - zulks terwijl hij, verdachte, en/of zijn mededader wist(en) dat genoemd dagblad in vele duizenden exemplaren in de gemeenten Groningen en Marum en elders in (het noorden van) Nederland zou worden verspreid en ook werd verspreid - heeft/hebben opgenomen, althans heeft/hebben doen opnemen, de navolgende de eer en goede naam van Buma voornoemd aanrandende passage: *'Kort na de oorlog schreven de communisten: 'Maak van onze jongens geen SS-ers.' Ik denk dat dat weerspiegelt wat er aan de hand was. Ze waren geen SS-ers, nee, ook al konden ze door de dingen die ze deden er wel degelijk mee worden vergeleken. Maar ze werden ertoe gedreven. Schoten ze niet, dan liepen ze de kans door een meerdere te worden neergeschoten. 'Befehl ist Befehl', 'de ondergeschiktheid is de ziel van de militaire dienst', aldus in welk artikel aan Buma voornoemd werd ten laste gelegd dat hij zich - zakelijk weergegeven - had schuldig gemaakt aan gedragingen welke in het algemeen op één lijn te stellen zijn met gedragingen van de SS-ers in de Tweede Wereldoorlog, welke gedragingen - mede door hun omvang, systematiek en ideologische achtergrond - moeten worden aangemerkt als onvoorstelbaar onmenselijk;*

met dien verstande dat de officier van justitie heeft gevorderd dat de tenlastelegging als volgt zal worden gewijzigd:

In het primaire gedeelte:

1. Na '... - zakelijk weergegeven - medegedeeld.' moet worden toegevoegd: '(met verwijzing naar het optreden van de Nederlandse militairen in het toenmalig Nederlands-Indië in de periode 1946 tot 1950)'
2. Doorgehaald moeten worden de passages: a. 'Kort na de oorlog...' tot en met '...wat er aan de hand was.' en b. 'Maar ze werden...' tot en met '...de ziel van de militaire dienst.'

In het subsidiaire gedeelte:

1. Na 'heeft/hebben doen opnemen...' moet worden toegevoegd: '(met verwijzing naar het optreden van de Nederlandse militairen in het toenmalig Nederlands-Indië in de periode 1946 tot 1950)'

2. Doorgehaald moeten worden de passages: a. 'Kort na de oorlog...' tot en met '...wat er aan de hand was.' en b. 'Maar ze werden...' tot en met '...de ziel van de militaire dienst.'; welke vordering door de rechtbank ter terechtzitting, gehoord de verdachte en zijn raadsman, is toegewezen.

HET BEWIJS VAN HET TEN LASTE GELEGDE

Blijkens de wetgeschiedenis is sprake van smaad dan wel smaadschrift in de zin van artikel 261 Wetboek van Strafrecht, wanneer iemand opzettelijk de eer of goede naam van een ander aanrandt door telastlegging van een bepaald feit met het kennelijke doel om daaraan ruchtbaarheid te geven. Met een bepaald feit wordt een concrete gedraging (een 'fait précis') bedoeld, gericht tegen een aanwijsbaar persoon. Bij de totstandkoming van het Wetboek van Strafrecht is de vraag of ook smaad van groepen personen en collectieven onder de werking van artikel 261 van het Wetboek van strafrecht viel beantwoord in die zin, dat niemand zich beledigd hoeft te voelen door een in algemene bewoordingen geuite belediging.

Verdachtelijke uitlatingen, zoals weergegeven in het dagblad Nieuwsblad van het Noorden van 6 maart 1992 zijn in algemene zin gebezigd en kunnen naar het oordeel van de rechtbank slechts in algemene termen worden gelezen en begrepen. Concrete gedragingen vermeldt verdachte niet; evenmin noemt hij in concreto personen.

De rechtbank betreft in haar overwegingen, dat de uitlatingen van verdachte niet op zichzelf staan, maar in hun context beschouwd moeten worden. De uitlatingen zijn gedaan in een interview, dat plaatsvond naar aanleiding van verdachtelijke boek 'De laatste tyfoon'. In dit boek, waarin wordt geschreven over de rol van Nederlandse militairen in het toenmalig Nederlands-Indië tijdens de zogeheten politionele acties, wordt, in de woorden van de schrijver, weergegeven hoe militairen tot onverklaarbare daden kwamen.

De rechtbank is van oordeel, dat de uitlatingen van verdachte, in de context van het interview en het boek 'De laatste tyfoon', een functie vervullen. Zij kunnen niet worden beschouwd als beledigend in de zin van artikel 261 Wetboek van Strafrecht. Hieraan doet niet af, dat verdachtelijke uitlatingen, op zichzelf beschouwd, als grievend bij derden kunnen zijn overgekomen.

Op grond van het vorenoverwogene acht de rechtbank geen smaad dan wel smaadschrift in de zin van artikel 261 Wetboek van Strafrecht aanwezig. Derhalve acht de rechtbank niet wettig en overtuigend bewezen dat de verdachte het primair en subsidiair ten laste gelegde heeft begaan. De verdachte moet daarvan worden vrijgesproken.

BESLISSING

De rechtbank:

Verklaart het primair en subsidiair ten laste gelegde niet wettig en overtuigend bewezen en spreekt de verdachte daarvan vrij.

Dit vonnis is aldus gewezen door mrs. Wessels, vice-president, voorzitter Veenstra, rechter en van Woudenberg, rechter-plaatsvervanger, in tegenwoordigheid van mr M. Teengs Gerritsen als griffier en uitgesproken ter openbare terechtzitting van 9 juni 1994.

Zaak-Schaafsma

Arrondissementsrechtbank te Groningen
Parketnummer: 18/062026-94
Datum uitspraak: 9 juni 1994
op tegenspraak.

VONNIS

van de arrondissementsrechtbank te Groningen, meervoudige kamer voor strafzaken, in de zaak tegen Oebele Eildert Schaafsma, geboren te Groningen op 29 februari 1960, wonende te Groningen, [...].

Dit vonnis is gewezen naar aanleiding van het onderzoek ter terechtzitting van 26 mei 1994.

TENLASTELEGGING

Aan de verdachte is ten laste gelegd: dat hij op of omstreeks 06 maart 1992, in de gemeente(n) Marum en/of Groningen, in ieder geval in Nederland, tezamen en in vereniging met een andere, althans alleen, opzettelijk de eer en/of goede naam van Lodewijk Buma - die in de periode van 1946 tot 1950 gelegerd was in het toenmalige Nederlands-Indië tijdens de zogeheten politionele acties - heeft aangerand door telastelegging van een of meer bepaalde feiten met het kennelijke doel om daaraan ruchtbaarheid te geven, door, tezamen en in vereniging met zijn mededader, althans alleen, toen daar met genoemd doel opzettelijk in een geschrift, te weten een artikel in het, in de gemeenten Marum en Groningen, in ieder geval in Nederland, verschijnende dagblad 'Het Nieuwsblad van het Noorden' van 6 maart 1992, - zulks terwijl hij, verdachte, en/of zijn mededader wist(en) dat genoemd dagblad in vele duizenden exemplaren in de gemeenten Groningen en Marum en elders in (het noorden van) Nederland zou worden verspreid en ook werd verspreid - heeft/hebben opgenomen, althans heeft/hebben doen opnemen, de navolgende de eer en goede naam van Buma voornoemd aanrandende passage: *'Kort na de oorlog schreven de communisten: 'Maak van onze jongens geen SS-ers.' Ik denk dat dat weerspiegelt wat er aan de hand was. Ze waren geen SS-ers, nee, ook al konden ze door de dingen die ze deden er wel degelijk mee worden vergeleken. Maar ze werden ertoe gedreven. Schoten ze niet, dan liepen ze de kans door een meerdere te worden neergeschoten. 'Befehl ist Befehl', 'de ondergeschiktheid is de ziel van de militaire dienst', aldus in welk artikel aan Buma voornoemd werd ten laste gelegd dat hij zich - zakelijk weergegeven - had schuldig gemaakt aan gedragingen welke in het algemeen op één lijn te stellen zijn met gedragingen van de SS-ers in de Tweede Wereldoorlog, welke gedragingen - mede door hun omvang, systematiek en ideologische achtergrond - moeten worden aangemerkt als onvoorstelbaar onmenselijk;*

met dien verstande dat de officier van justitie heeft gevorderd dat de tenlastelegging als volgt zal worden gewijzigd:

1. Na 'heeft/hebben doen opnemen...' moet worden toegevoegd: '(met verwijzing naar het optreden van de Nederlandse militairen in het toenmalig Nederlands-Indië in de periode 1946 tot 1950)'
2. Doorgehaald moeten worden de passages: a. 'Kort na de oorlog...' tot en met '...wat er aan de hand was.' en b. 'Maar ze werden...' tot en met '...de ziel van de militaire dienst.'; welke vordering door de rechtbank ter terechtzitting, gehoord de verdachte en zijn raadsman, is toegewezen.

ONTVANKELIJKHEID VAN HET OPENBAAR MINISTERIE

De raadsman van de verdachte heeft betoogd, dat de in de tenlastelegging weergegeven bewoordingen, waarvan verdachte verweten wordt, dat hij ze heeft doen opnemen in het dagblad Nieuwsblad van het Noorden van 6 maart 1992, niet betrekking hebben op met name genoemde personen, dan wel personen die anderszins als zodanig door het publiek te herkennen zijn en dat deze bewoordingen zeker niet de in de tenlastelegging genoemde Lodewijk Buma betreffen. Genoemde bewoordingen vallen dan ook niet onder het bereik van artikel 261 Wetboek van Strafrecht, waardoor Lodewijk Buma voornoemd niet kan worden aangemerkt als degene tegen wie het misdrijf is gepleegd in de zin van artikel 269 van genoemd Wetboek. Derhalve was Buma niet gerechtigd een klacht in te dienen, zodat het openbaar ministerie niet-ontvankelijk moet worden verklaard in zijn vervolging.

De rechtbank merkt hierover het volgende op. Nu in casu de in de tenlastelegging weergegeven bewoordingen betrekking hebben op de rol van militairen in Nederlandse dienst tijdens de zogeheten politionele acties in het toenmalig Nederlands-Indië in de periode 1946-1950 en, zoals blijkt uit zijn klacht, Lodewijk Buma voornoemd zich als militair in die periode ter plaatse bevond, kon hij zich naar het oordeel van de

rechtbank als geadresseerde van voormelde uitlatingen beschouwen. Derhalve was Buma voornoemd gerechtigd een klacht in te dienen, hetgeen de ontvankelijkheid van het openbaar ministerie impliceert.

Derhalve verwerpt de rechtbank het beroep op de niet-ontvankelijkheid van het openbaar ministerie.

HET BEWIJS VAN HET TEN LASTE GELEGDE

Verdachte heeft in de kunstbijlage van het dagblad Nieuwsblad van het Noorden van 6 maart 1992 een interview met de schrijver Graa Boomsma doen opnemen naar aanleiding van het thema 'Indonesië' van de boekenweek 1992. Het interview betrof Graa Boomsma's boek 'De laatste tyfoon'. Nergens uit de weergave van dit interview blijkt, dat verdachte de uitlatingen van Boomsma tot de zijne heeft gemaakt. Gezien de opzet van het interview, een zeer duidelijke vraag-en-antwoordvorm, kan de rechtbank daarin niet meer lezen dan een reproductie van hetgeen Boomsma op verdachtelijke vragen heeft geantwoord. Weliswaar heeft de officier van justitie naar voren gebracht, dat van verdachte als journalist geëist mag worden, dat hij, bijvoorbeeld door de wijze van publicatie, afstand zou nemen van Boomsma's uitlatingen, maar deze eis kan naar het oordeel van de rechtbank niet aan verdachte worden gesteld, omdat dan de taak van een journalist binnen een democratische samenleving miskend wordt. Deze taak, zoals verwoord in de jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens, is het verschaffen van informatie en ideeën inzake politieke kwesties en andere aangelegenheden van openbaar belang, ongeacht of deze informatie en ideeën kwetsend, schokkend dan wel verontrustend zijn. Het interview betreft onmiskenbaar een onderwerp van openbaar belang. Het zou dan ook naar het oordeel van de rechtbank in strijd zijn met genoemde taak en daarmee tevens strijden met de persvrijheid, zoals die volgens het Europese Hof voor de Rechten van de Mens moet worden uitgelegd, wanneer een journalist telkens duidelijk afstand zou moeten nemen van door hem in een interview weergegeven standpunten van andere personen.

Derhalve acht de rechtbank niet wettig en overtuigend bewezen, dat de verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan. Met name acht de rechtbank niet bewezen, dat verdachte het opzet heeft gehad om de eer en goede naam van klager Lodewijk Buma aan te randen. Verdachte dient dan ook te worden vrijgesproken van het hem ten laste gelegde.

BESLISSING

De rechtbank:

Verklaart het ten laste gelegde niet wettig en overtuigend bewezen en spreekt de verdachte daarvan vrij.

Dit vonnis is aldus gewezen door mrs. Wessels, vice-president, voorzitter, Veenstra, rechter en van Woudenberg, rechter-plaatsvervanger, in tegenwoordigheid van mr Teengs Gerritsen als griffier en uitgesproken ter openbare terechtzitting van 9 juni 1994.